

सङ्कलनात्मक परीक्षा- २

SUMMATIVE ASSESSMENT – II - 2013-14

CLASS-VII

SUBJECT- SANSKRIT

Max. Marks : 60

छात्र नाम :

दिनाङ्कः--(Date)

क्रमाङ्क :

परीक्षकस्य हस्ताङ्कनम्

निरीक्षकस्य हस्ताङ्कनम्

निर्देशाः-

१ अस्मिन् प्रश्नपत्रे चत्वारः खण्डाः सन्ति ।

(क) अपठित-अवबोधनम् = ०६ अंकाः

(ख) रचनात्मकं कार्यम् = ०९ अंकाः

(ग) अनुप्रयुक्तं व्याकरणम् = २० अंकाः

(घ) पठितावबोधनम् = २५ अंकाः

योगः= ६० अंकाः

२) प्रश्नपत्रिकायां प्रदत्तस्थानेषु एव छात्रैः उत्तराणि लेखितव्यानि ।

३) सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः एव ।

परीक्षकस्य हस्ताङ्कनम्

खण्ड-क अपठित अवबोधनम् (६)

प्रश्नः 1 अनुच्छेदं पठित्वा प्रश्नानां उत्तराणि लिखत ।

रोहितः उत्तमः बालः अस्ति । सः प्रातः पञ्च वादने उत्तिष्ठति । प्रातर्विधिं कृत्वा उद्यानं गत्वा व्यायामं करोति । गृहं आगत्य स्नानं करोति । प्रातराशं च खादित्वा विद्यालयं गच्छति । विद्यालये पठित्वा गृहं आगच्छति । गृहे भोजनं खादित्वा विश्रामं करोति । सायंकाले मातापित्रोः कार्येषु सहयोगं यच्छति । पठनाय च तिष्ठति । रात्रौ दशवादने शय्यां गच्छति ।

1.एकपदेन उत्तरत ।

1X2=2

१.रोहितः कदा मातापित्रोः सेवां करोति ? क) रात्रौ ख) सायं काले

उत्तरम्- -----।

२. रोहितः कति वादने स्वपिति ? क) पञ्चवादने ख) दशवादने

उत्तरम्- -----।

2. पूर्णवाक्येन उत्तरत । 2x1 = 2

१. रोहितः प्रातः उद्यानं गत्वा किम् करोति ?

3.यथा निर्देशं उत्तरं लिखत 1 x 2 = 2

1.वाटिका अस्य समानार्थकपदं किं ? क) उद्यानम् ख) शोभनः

उत्तरम्- -----।

2 सायम् अस्य विलोमपदं किं ? क) रात्रिः ख) प्रातः

उत्तरम्- -----।

खण्ड-ख (०9) रचनात्मकं कार्यम्

2) चित्राणि गणयित्वा उचितं संख्यावाचकं पदं लिखत- 1 x 3 = 3

१) ☆ ☆ ☆ = अत्र नक्षत्राणि सन्ति । (त्रयः / तिस्रः / त्रीणि)

२) ***** = अत्र पुष्पाणि सन्ति । (चत्वारि/पञ्च /षट्)

३) ☺ ☺ ☺ ☺ = अत्र मुखानि सन्ति। (चतस्रः / चत्वारि / चत्वारः)

3) मञ्जूषातः उचितपदानि चित्वा कथाम् पूर्णं कुरुत- 1/2 x 6 = 3

परिश्रमेण, वेगेन , दूरं , सावधानेन , धावनस्य , विजयी

एकदा शशक-कूर्मयोः मध्ये 1..... स्पर्धा भवति । शशकः 2..... अग्रे गच्छति। किन्तु कूर्मः मन्द-मन्दं चलति। श्रान्तः शशकःकिञ्चित् 3..... गत्वा विश्रामं करोति। एवं दीर्घनिद्रां गच्छति । तदा कच्छपः4..... चलित्वापि निर्धारितं लक्ष्यम् प्राप्य 5..... भवति । एतेन ज्ञायते यत् 6..... एव कार्यसिद्धिः भवति इति ।

4) चित्रं दृष्ट्वा मञ्जूषायाः सहाय्येन संस्कृते त्रीणि वाक्यानि रचयत - $\frac{1}{2} \times 6 = 3$

अत्र , बालानां , पक्षिणः , क्रीडन्ति , आकाशे , चित्रम्

- १) एतत् क्रीडोद्यानस्य अस्ति ।
- २)बालाः सर्वे कन्दुकेन ।
- ३) बहवः विहरन्ति ।

खण्ड-ग (२० अंकाः) अनुप्रयुक्तं व्याकरणम्

5) वाक्यसंयोजनं कृत्वा प्रदत्तस्थाने पुनः लिखत-

$\frac{1}{2} \times 6 = 3$

१) कौटिल्येन	अभ्युदयाय प्रेरयन्ति
२) चिकित्साशास्त्रे	ज्ञानविज्ञानपोषकम् ।
३) शून्यस्य आविष्कर्ता	अर्थशास्त्रं रचितम् ।
४) संस्कृतम्	चरकसुश्रुतयोः योगदानम् ।
५) सूक्तयः	सत्यमेव जयते
६) भारतसर्वकारस्य ध्येयम्	आर्यभटः

- १) |
- २) |
- ३) |
- ४) |
- ५) |
- ६) |

6) रेखांकितस्य पदस्य विभक्तिं वचनं वा चित्वा लिखत- $1 \times 4 = 4$

- १) घृणायाः = विभक्तिः एकवचनम् । (षष्ठी / द्वितीया)
- २) नागरिकैः = तृतीया विभक्तिः । (एकवचनम् / बहुवचनम्)
- ३) नरस्य = विभक्तिः एकवचनम् । (षष्ठी / चतुर्थी)
- ४) भूषणानि = प्रथमा- विभक्तिः । (एकवचनम् / बहुवचनम्)

7) मञ्जूषातः उचितम् अव्ययं पदं चित्वा वाक्यानि पूरयत । $1 \times 3 = 3$

उभयतः, विना, प्रति,

- १) छात्रः विद्यालयं गच्छति।
- २) विद्यया नरः पशुवत् भवति ।
- ३) नदीम् ग्रामाः सन्ति ।

8) सन्धिं /सन्धि-विच्छेदं वा कुरुत-

1 × 3 = 3

१) वधेनैव = वधेन + (एव / ऐव)

२) सूर्योदयः = + उदयः (सूर्यो / सूर्य)

३) = च + उक्तम् (चुक्तम् / चोक्तम्)

9) उचितं विलोमपदं मञ्जूषायाः चित्वा लिखत-

1/2 × 4 = 2

१) पुरातनम् X

२) स्वकीयम् X

३) मित्रतायाः X

४) प्रसिद्धम् X

अप्रसिद्धम्

शत्रुतायाः

नूतनम्

परकीयम्

10) पठ् -धातोः लृट्-लकार-रूपाणि लिखत-

1/2 × 6 = 3

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमः पुरुषः	पठिष्यति		
मध्यमः पुरुषः			पठिष्यथ
उत्तमः पुरुषः		पठिष्यावः	

11) उदाहरणानुसारं 'स्म' पदं योजयित्वा भूतकालिकां क्रियाम् रचयत- 1/2 × 4 = 2

उदा- अपठत् = पठति स्म

१) अगच्छत् =

२) अलिखत् =

३) अनयत् =

४) अवदत् =

12) गद्यांशं पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत-

5

अस्माकं त्रिवर्णः ध्वजः स्वाभिमानस्य प्रतीकः । सर्वैः अपि भारतीयैः राष्ट्रध्वजस्य सम्मानः करणीयः ।
अतः अस्माकं संकल्पः स्यात् यत् अस्य राष्ट्रध्वजस्य सम्मानरक्षार्थं वयं सर्वे स्व-स्व कर्तव्ये
तत्पराः भवेम । जयतु त्रिवर्णध्वजः , जयतु भारतम् ।

अ) एकपदेन उत्तरत-

$\frac{1}{2} \times 2 = 1$

१) त्रिवर्णध्वजः कस्य प्रतीकः ?

२) कः जयतु ?

आ) पूर्णवाक्येन उत्तरत-

$1 \times 2 = 2$

१) सर्वैः भारतीयैः कः करणीयः?

.....

२) राष्ट्रध्वजस्य सम्मानरक्षार्थं वयं किम् कुर्मः ?

.....

इ) निर्देशानुसारं उत्तरत-

$1 \times 2 = 2$

१) अनुच्छेदात् विलोमपदं चित्वा लिखत = अपमानः X [करणीयः / सम्मानः]

२) समानार्थकं पदं चित्वा लिखत- =पताका =[अस्माकम् / ध्वजः]

13) श्लोकांशं पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत-

4

धेनुः प्रातर्यच्छति दुग्धम् । शुद्धं स्वच्छं मधुरं स्निग्धम् ॥

गहने विपिने व्याघ्रो गर्जति । उच्चैस्तत्र च सिंहः नर्दति ॥

- १) धेनुः किम् यच्छति ? 1

- २) विपिने कः गर्जति ? 1

- ३) उच्चैः कः नर्दति ? 1

- ४) विरुद्धार्थकं पदं चित्वा लिखत- अस्वच्छम 1
- 14) अधोलिखित-वाक्येषु रेखांकितं पदम् आधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत- 4
- १) कालेन चटकायाः सन्ततिः जाता । (कस्य् / कस्याः / कया)
 ?
- २) अस्माकं त्रिवर्णध्वजः विश्वविजयी भवेत् । (का / केन / कः)
 ?
- ३) गजस्य वधेनैव मम दुःखम् अपसरेत् । (कम् / किम् / कः)
 ?
- ४) पुष्पेषु चित्रपतंगाः डयन्ते । (केषु / कस्मिन् / कदा)
- 15) अधोलिखित पदानि आधृत्य वाक्यानि रचयत । 3
- उदाहरणम्- प्रसन्नः - पिता पुत्रं दृष्ट्वा प्रसन्नः अभवत् ।
- १) प्रातः _____।
- २) प्रश्नाः _____।
- ३) आगच्छति _____।

16) उचितक्रियापदं चित्वा रिक्तस्थानानि पूरात -

1x4=4

- गजः गर्ते ----- ।
- काष्ठकूटः गजस्य नयने ----- ।
- मक्षिका गजस्य कर्णे शब्दम् ----- ।
- अन्धः गजः मण्डूकस्य शब्दम् अनुसृत्य

स्फोटयिष्यति गमिष्यति करिष्यति पतिष्यति

17) श्लोक-पंक्तीन् मेलयित्वा पुनः लिखत-

5

१) नीले गगने विपुले विमले	पक्षी कूजति कमलं विकसति ।
२) उन्नतवृक्षं तुंगं भवनम्	न हि धनं विद्याविहीनः पशुः ।
३) उदिते सूर्ये धरणी विहसति	वायुविहारं करवाम ।
४) न चोरहार्यं न च राजहार्यं	क्रान्त्वाकाशं खलु याम ।
५) विद्या राजसु पूज्यते	न भ्रातृभाज्यं न च भारकारि ।

१ -----

२ -----

३ -----

४ -----

५ -----

॥ शुभम् भवतु ॥